

अभियान

साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ८० / अंक : १८ / २०७९ कंसिर २३ गते शुक्रबार / Dec. 9, 2022 / कूल्य रु. १०/-

कांग्रेसमा देउवा नै
संसदीय दलको नेता ?

काठमाडौं। हालै सम्पन्न भएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको प्रत्यक्षतर्फ सबैभन्दा दुलो पार्टी बनेको नेपाली कांग्रेस आफ्नो पार्टीको बल बुझामा दुलो पार्टी बनेको होइन। पाँच दलीय गठबन्धनको नेतृत्व गर्दै सत्तामा पुगेको नेपाली कांग्रेसले सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू माओवादी केन्द्र, नेकपा एकीकृत समाजवादी र राष्ट्रिय जनमोर्चासँग गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा गएको हुनाले मात्र ऊ प्रत्यक्षतर्फ दुलो पार्टी बनेको हो। निर्वाचनको मुख्यमा आएर सत्ता गठबन्धनले लोकतान्त्रिक समाजवादीसँग तालमेल गरेको भएपनि लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टीले ४ सिटमात्र जित हाँसिल गर्न सक्यो भने ऊ राष्ट्रिय पार्टी समेत बन्न सकेन।

निर्वाचनको परिणाम आईसकेपछि सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू कांग्रेस सभापति एवं प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवा, कांग्रेसके नेता रामचन्द्र पौडेल, महामन्त्री गगन

दाहाल-नेपालको चाहना देउवा नै प्रधानमन्त्री

काठमाडौं। संघीय संसदको प्रत्यक्ष र प्रदेशसभाको प्रत्यक्षतर्फ सबैभन्दा दुलो पार्टी बनेको नेपाली कांग्रेस आफ्नो पार्टीको बल बुझामा दुलो पार्टी बनेको होइन। पाँच दलीय गठबन्धनको नेतृत्व गर्दै सत्तामा पुगेको नेपाली कांग्रेसले सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू माओवादी केन्द्र, नेकपा एकीकृत समाजवादी र राष्ट्रिय जनमोर्चासँग गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा गएको हुनाले मात्र ऊ प्रत्यक्षतर्फ दुलो पार्टी बनेको हो। निर्वाचनको मुख्यमा आएर सत्ता गठबन्धनले लोकतान्त्रिक समाजवादीसँग तालमेल गरेको भएपनि लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टीले ४ सिटमात्र जित हाँसिल गर्न सक्यो भने ऊ राष्ट्रिय पार्टी समेत बन्न सकेन।

निर्वाचनको परिणाम आईसकेपछि सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू कांग्रेस सभापति एवं प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवा, कांग्रेसके नेता रामचन्द्र पौडेल, महामन्त्री गगन

>>> बाँकी ८ पेजमा

रवि लामिछानेको लहरोले पहरो गर्जने पतका

काठमाडौं। रवि लामिछानेको नागरिकता प्रकरणसँग सुजाता कोइरालाको पासपोर्ट काण्ड, कसकसले विदेशी नागरिकता, ग्रिनकार्ड, पीआर लिएका छन्, सबै उच्चपदस्थ कर्मचारी र सुरक्षा निकायमित्रसमेत छानबिनको प्रकृया अगाडि बढाउनु पर्ने आवाज उठन थालेको छ।

पहिले लालबाबु पण्डित सामाचर प्रासादमा मन्त्री हुँदा ग्रिनकार्ड र पीआर लिएको पेन्सनसमेत कट्टा गरिदिने, जापीर छानुपर्ने हल्लीखल्ली गराएका थिए। तर उनले त्यो प्रकृयालाई निष्कर्षमा पुऱ्याउन सकेनन्, पुऱ्याउन दिइएन। अहिले ठूला दललाई हायल कायल पार्ने गरी

>>> बाँकी ८ पेजमा

सत्तामा जान आतुर जनमत पार्टी

काठमाडौं। मंसिर ४ गते सम्पन्न भएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनको परिणाम सार्वजनिक भई नसक्दै सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू सत्ता गठबन्धनलाई कायमे राखेर सरकार निर्माणको लागि सक्रिय भएपनि करको नेतृत्वमा राखाको निर्माण गर्ने भनेमा छलफलमा रहेका छन्। सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरूलाई सरकार निर्माणका लागि आवश्यक बहुमत नपुऱ्याउने भएपछि उनीहरूले सिके राजतको नेतृत्वमा रहेको जनमत पार्टीलाई समर्झनमा ल्याउने प्रयास गरिरहेका छन्।

सत्ता गठबन्धन रहेका दलहरू गठबन्धन नै

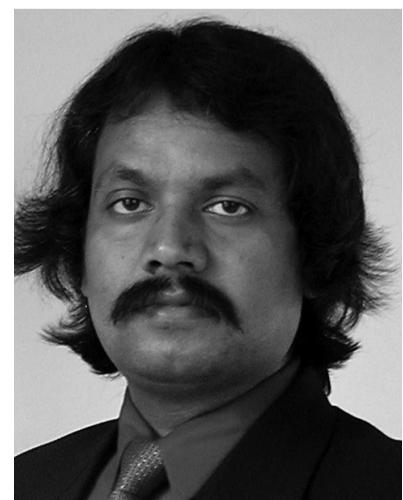
गरेर निर्वाचनमा गएका भएपनि सत्ता गठबन्धनले बहुमत ल्याउन सकेन। सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू मध्येको कांग्रेसले प्रत्यक्षतर्फ ५७ सिट र समानुपातिकतर्फ ३२ सिट पाएको छ। माधव नेपालले नेतृत्व गरेको नेकपा एकीकृतले सत्ता गठबन्धनको बलमा प्रत्यक्षतर्फ १० सिटमा जित हाँसिल गरेको भएपनि समानुपातिकमा ल्याउनुपर्ने बाध्यता रहेको छ। पाँच दलीय गठबन्धनले निर्वाचन अधि नै संघीय संसद र प्रदेशसभामा समेत दुई तिहाई मत ल्याउने उद्योग गरेको भएपनि सत्ता गठबन्धन त्यसमा असफल सावित भएको छ। सत्ता गठबन्धनको एकमात्र राजनीतिक रणनीतिक उद्योग थियो एमालेलाई पराजित गर्न त्यस

>>> बाँकी ८ पेजमा

जनमत पार्टी र लोसपा पनि सत्ता गठबन्धनमा

काठमाडौं। मंसिर ४ गते सम्पन्न भएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचन परिणाम सार्वजनिक भई नसक्दै सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू सत्ता गठबन्धनलाई कायमे राखेर सरकार निर्माणको लागि सक्रिय भएपनि करको नेतृत्वमा राखाको निर्माण गर्ने भनेमा छलफलमा रहेका छन्। सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरूलाई सरकार निर्माणका लागि आवश्यक बहुमत नपुऱ्याउने भएपछि उनीहरूले सिके राजतको नेतृत्वमा रहेको जनमत पार्टीलाई समर्झनमा ल्याउने प्रयास गरिरहेका छन्।

जनमत पार्टीले प्रत्यक्षतर्फ १ सिट र समानुपातिकतर्फ ४ सिट पाएपछि उसको ५ सिट हुँने भएको छ। नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टी राष्ट्रिय पार्टी बन्न

नेकपाको हुनाले सत्ता गठबन्धनले सिके राजतको पार्टीलाई समर्झनमा ल्याउन बाध्य भएको छ। नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टी राष्ट्रिय पार्टी नबनेको हुनाले उसले समानुपातिक तर्फको सिट पाउन सकेन। संघीय संसदको २ सय ७५ सिटमध्ये सरकार निर्माणका लागि बहुमत १ सय ३८ सिटको अवश्यकता पर्दछ।

सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू नेपाली कांग्रेस, माओवादी केन्द्र, नेकपा एकीकृत समाजवादी, राष्ट्रिय जनमोर्चा र लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टीको सिट संख्याले मात्र १ सय ३८ सिट नपुऱ्याउने भएपनि सत्ता गठबन्धनले स्वतन्त्र उम्देदवारी दिएर जित हाँसिल गरेको प्रथम सह र उनको समर्झनमा जित हाँसिल

>>> बाँकी ८ पेजमा

सत्ता गठबन्धनलाई भागवण्डा मिलाउनै महाभारत

नयाँ बन्ने सरकारपनि जनतालाई 'काङ्गलाई बेल पाक्यो हर्ष न विस्मत' जस्तै हुने

पार्टीले प्रत्यक्षतर्फ १ सिटमा जित हाँसिल गरेको छ भने उसले जम्मा खसेको सदर मतको ३ प्रतिशत ल्याएको हुनाले समानुपातिक तर्फको सिट संख्या पाउन नसकेको हुनाले सत्ता गठबन्धनलाई स्वतन्त्र सांसद र एउटा सानो पार्टीलाई आफ्नो समर्झनमा ल्याउनुपर्ने बाध्यता उसलाई आइपरेको छ। अहिले सत्ता गठबन्धनसँग नेपाली कांग्रेसका १९ माओवादी केन्द्रका ३२ नेकपा एकीकृत समाजवादीका १०, राष्ट्रिय जनमोर्चाका १, लोसपाको ४ सांसद रहेका छन्। अब सत्ता गठबन्धनको ध्यान स्वतन्त्र सांसद र जनमत पार्टीलाई गएको छ। सत्ता गठबन्धनमा १ सय ३६ सांसद मात्र रहेका छन्।

>>> बाँकी ८ पेजमा

उ राष्ट्रिय पार्टी बन्नबाट बञ्जित भएको छ। नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टीले गण्डकी प्रदेशमा समेत १५ प्रतिशतको थ्रेस होल्ड कटाउनि उसले गण्डकी प्रदेशमा समानुपातिक तर्फको सिट पाउन सकेन।

सत्ता गठबन्धनले निर्वाचनको पूर्वसन्ध्यामा जसरी भएपनि बहुमत ल्याउने अभिव्यक्ति गठबन्धनका नेताहरूले

दिएका भएपनि जनताले उनीहरूलाई पत्याई नदिएका हुनाले सत्ता गठबन्धनले स्वतन्त्र सांसद र अन्य पार्टीको सहयोगमा सरकार निर्माण गर्नुपर्ने बाध्यता रहेको छ। निर्वाचनको परिणाम सार्वजनिक भई नसक्दै सत्ता गठबन्धन रहेका दलहरू सरकार निर्माणको क्रममा जुटेका थिए। सत्ता गठबन्धनमित्र कांग्रेसले पहिला

>>> बाँकी ८ पेजमा

एकीकृत समाजवादीमित्र व्यापक असञ्चुष्टि

कार्यमा सत्ता गठबन्धन असफल सावित भएको छ। एमालेले १ सय ६५ संघीय संसदका क्षेत्रहरूमध्ये २४ वटा निर्वाचन क्षेत्रमा राप्रपा, जसपासँग

तालमेल गरेको थियो भने सत्ता गठबन्धनले १ सय ६५ वटै क्षेत्रमा गठबन्धन गरेको

>>> बाँकी ८ पेजमा

संसद सचिवालयको पत्र कार्यालयन नगर्न माग गर्दै सर्वोच्चमा रिट

काठमाडौं। संसद सचिवालयले चोलेन्द्रशमशेरो जबरालाई दिएको पत्र कार्यालयन नगर्न-नगराउन माग गर्दै सर्वोच्चमा रिट परेको छ। सर्वोच्च अदालत बाराका अध्यक्ष पूर्णिमान शाक्य, उपाध्यक्ष, सचिव तथा सदस्यहरूसमेतले अन्तरिम आदेश माग गर्दै सर्वोच्चानिक इजलासमा रिट दर्ता गराएका हुन्।

संघीय संसद, सचिवालय, सचिवालयका महासचिव डा. भरतराज गौतम र प्रधानन्यायाधीश जबरालाई विपक्षी बनाइ रिट दायर भएको हो। संसद सचिवालयका महासचिव डा. गौतमले जबरालाई आज महाभियोग प्रस्ताव निष्प

Why is anti-civilian violence rising in India?

The German military theorist Carl Von Clausewitz said “War is nothing but the continuation of policy by other means” in his famous work “On War” published around 1832. As catchy as it may sound, the continuation of policy in the Indian democracy is dependable upon daily ‘violence’. In the past few years, violence by the government and other versatile non-state actors against civilians has increased, making India a laboratory of violence.

The Armed Conflict Location and Event Data Project (ACLED), a real-time crisis mapping group, which specialises in processing disaggregated conflict data collection and analysis, shows that from January 2016 to October 2022, South Asia recorded almost 16,270 cases of anti-civilian violence, of which, 62.4% cases of violence happened only in India.

Figure 1: The rising cases of anti-civilian violence in South Asia

Figure 1 shows that in 2016, 1,069 violent incidents steadfastly took a sharp rise in 2019 with 2,657 cases; gradually, this fell back to 1,119 such incidents in 2022. The annual increase in violent incidents started happening in 2016. Initially, factors like riots and protests were the primary reasons for the high numbers (ACLED, 2016). By 2019, there was an increase in mob violence incidents in India by 57%. This was before the LokSabha elections, where greater tussle between political parties to win the elections led to surmounting political violence. This points to how politics has become criminalized over the years (ACLED, 2019). Interestingly, in 2021, the coronavirus pandemic-related restrictions pacified violence among state and non-state actors (ACLED, 2021). However, in 2022, this violence is increasing again. Data suggests that India records approximately 4-5 cases of civilian violence each day. Add the number of unregistered cases, and this number would be much higher.

The surge in violence is a matter of grave concern. What is even more concerning is that the state has not only failed to contain these incidents, but it has also acted as an inheritor of violence in some cases. On 24th February 2020, during the Delhi pogrom, a video surfaced where five injured people were lying on the ground surrounded by the Delhi police. The footage showed them being beaten and forced to sing the national anthem. Those injured were Muslims, and one of them named Faizan passed from the brutal attack.

Figure 2: Map spotting the states with the most anti-civilian violence in India

The state-wise data on violence in figure 2 shows that most of the violent rift has been occurred in the Northern, Central, Eastern, and Northeast regions; Jammu and Kashmir (13.1%), West Bengal (12.1%), Uttar Pradesh (9.1%), Punjab (7.1%) and Bihar (5.5%) contribute the highest to cases of violence in India. Among

the various kinds of violence, attacks (43.9%) and mob violence (43%) are common denominators that ruled between January 2016 to October 2022, according to ACLED. However, the context of this violence varies from state to state, such as the cases of army torture and targeted militant attack in Kashmir, the rising gang war in Punjab, frequent police encounters in UP, cases of mob violence in Bihar, the increasing political violence in Bengal, and forced encroachment in Assam and so

Among them, around 75% of police personnel agreed that “it is justified to act violently towards criminals for the greater good of society.” Approximately 83% of police personnel believed beating criminals to extract confessions in severe cases was justifiable. Interestingly, the survey shows that personnel who are more likely to believe in violent means have had higher educational backgrounds. This explains that the flaw lies with the ‘protector of state’, which presumes that violence is a means to reach a just

the central government has again extended AFSPA at the four states of NE cited looming uncertainty over the ongoing Naga peace talks. Any kind of peace talks is only possible, if the government decides to foster accountability and trust with the other party. Hence, removing the AFSPA in its entirety could open the channels for conversation, otherwise, the solutions would not be enough. Promising the removal of AFSPA from NE states can also be taken as BJP’s move to appease voters; which means BJP has been trying to bring peaceful transition in the NE. Though, the extension of AFSPA is merely a pretension fall flat on the earth.

Surprisingly, even the non-AFSPA regions such as Chattisgarh or Odisha have seen overburdened human rights violence through the hands of security forces. The deeper problem in society is the lack of dialogue between the police and the armed militia. This lackness is the fundamental flaw of democracy that gives ample space to conflict and the pathway to violence in society.

The rising Hindutva violence is a matter of concern (visible in figure 3). The SanghParivar-affiliated organisations, such as RashtriyaSwayamsevakSangh, Vishwa Hindu Parishad, Bajrang Dal and so forth, linked to the ruling party, the BJP, are the facilitator of violence. Their violence is often perpetrated on Muslim and Christian minorities in India, whom they consider foreigners. The political scientist AshutoshVarshney argues that, in India, the fundamentals of democracy are gradually eroded by the democratically elected leaders, which he refers to as a form of “democratic backsliding” that started with the rise of NarendraModi in 2014.

The year 2014 is a landmark moment in the history of Indian democracy; the ruling party promised the Indian voters to bring development; however, it ended up transforming normal streets into sites for performative violence, where Hindutva attackers publicly demonstrate their sentiments, with minorities and people from marginalised communities often being on

Figure 4 looks at victims of the growing assertion of anti-civilian violence. Interestingly, most violence happens among various political parties. A large chunk of violence occurred before the 2019 LokSabha elections. Campaign violence is the status quo before the state assembly elections and local elections. More candidates have been entering into politics with criminal cases which raises the chances of the candidate enforcing violence in their constituency. Some candidates behave violently after not receiving the party ticket to contest an election, and so forth. The political scientist Ursula Daxecker argues in her research paper in Indian politics, that a significant reason why in some states, there are the chances of elite candidates employing violence is because of “malapportionment.” It is a kind of institutional bias that provides a strategic incentive to the contested candidates. The well-apportioned or less apportioned states such as UP and Bihar are among the few where candidates can exert minimum control over the electoral outcomes as such areas have more heterogeneous voters. Hence, the candidates employ more violence to win seats. Interestingly, ACLED data shows the rising violent conflict in these particular states before electoral campaigns.

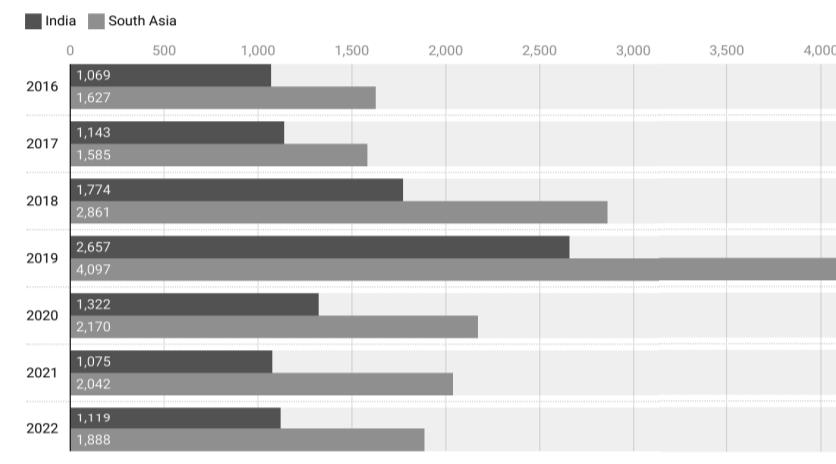
Figure 4 also points out that people from marginalised sections and minorities are the biggest victims of violence. It also shows how several occupations, such as journalism or cattle trade, become life-threatening. The extension of violence in specific communities or professions can lead to the construction of an ecosystem of hate. In an interview with France 24 English, Vijaykant Chauhan said, “for our country and for our religion, we will do anything. Cows are like mothers to us. We will not hesitate to kill or die for them.” He is the Head of the VandeMatram vigilante group based in UP. Interestingly, UP is one of the states where cows also die due to a lack of green fodder and required medicine under the Yogi administration. On 15th September 2020, Zakir Ali Tyagi, 21, a journalism student, was caught by the UP police upon suspicion of cow slaughter. Tyagi said he was caught being vocal against the current government.

India has ranked 142 out of 180 countries in the World Freedom Index, 2021, which international watchdog Reporters Without Borders, shows how India has become dangerous for journalists exposed to frequent violence.

There are different actors who, often, use violence as a means to establish their agenda. The continuation of this policy only threatens the future outcome to secure peace. There is an urgent need of fostering trust in dialogue and abandon violence. The government has to be the first player to commence the dialogue to foster peace.

Anti-civilian rise of violence in South Asia: Jan 2016-Oct 2022

In almost seven years, South Asia has recorded at least 16,270 cases of anti-civilian violence, of these, around 62.4% cases happened only in India.

Source: ACLED • Created with Datawrapper

on. The state and non-state actors differ, but the practice of violence remains the same.

Anti-civilian is a broader term; hence, Figures 3 and 4 deconstruct the term anti-civilian violence into smaller units, dividing them into the perpetrators and victims.

Figure 3: Perpetrators of violence in India

Figure 3 shows that anti-civilian attacks by militants and security forces go hand in hand. Their fundamental targets, however, differ on a vast scale. The militants have either attacked security forces, alleged police informers, or, in some cases, high-profile politicians. Kashmir, Odisha, and Manipur are a few notable states that have seen rising militancy over the years. On 25th August 2022, in Odisha's Kandhamal district, members of the Maoist cadre allegedly killed a youth framing him as a police informant.

The security forces, on the other hand, target militants in counter-insurgency operations. While doing so, it also costs the lives of civilians through forced detentions and extrajudicial killings. On August 10th, 2019, Bashir Ahmed Dar, a person from southern Kashmir was allegedly subjected to torture by the Indian armed forces in a crackdown, a few days after the abrogation of article 370 in Kashmir. The violence perpetrated by state and non-state forces on civilians predates much before BJP came to power. However, after 2014, such violent incidents have only risen.

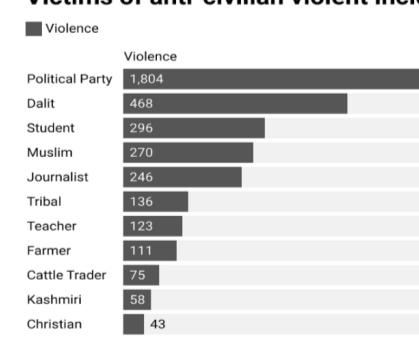
How do we comprehend the growing violence between these two actors? The “Status of Policing India Report 2019; Police Adequacy and Working Conditions” was published by the Common Cause (CC) and Lokniti-Center for the studies of Developing Societies (CSDS). It interviewed around 12,000 police officials across 21 states in India.

end, even at the cost of innocent lives.

Saul Newman argues in his article that there is an implicit relationship between violence, sovereignty, and law in the context of terrorism. On the behest of preserving the laws of a democratic society, the state transgresses its boundaries of legality to achieve order in society. Hence, he said, terrorist attacks usually “threaten to expose the emptiness and indeterminacy at the base of the symbolic authority of the law and the state.” It unravels the state's violent and mysterious foundations by behaving violently to garner the spectacle of people.

When state actors enforce violence on a certain section of society, people from that certain section are bound to retaliate. The state employs violence to achieve societal order, whereas non-state actors use violence to achieve vigilante justice. Hence, the circle of violence becomes inevitable.

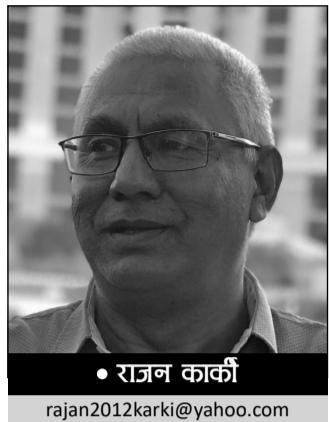
Victims of anti-civilian violent incidents in India: Jan 2016-Oct 22

the receiving end of violence. As democracy gets reduced to electoral mileage, conflict and violence become daily activities. With the rise of the BJP, there is also a large set of unidentified actors that has emerged in the past few years who have been perpetuating violence on people.

Figure 4: Victims of anti-civilian violence in India

संसद नबोलाउँदै मध्यावधिको टोल बजनथाल्यो

राजन कार्की

rajan2012karki@yahoo.com

निर्वाचन आयोगले चुनावी रिपोर्ट राष्ट्रपतिलाई बुफाएकै छैन । २७५ सिटको संसदमा काग्रेस र एमाले मिलेमात्र अन्यथा बहुमतको सरकार बन्न ८ दलसम्म मिल्नुपर्न बाधात्मक अवस्था देखेहरू भन्न थालेका छन्, अब बन्ने सरकार वर्षदिन पनि चलन सक्दैन ।

कसैलाई प्रधानमन्त्री, कसैलाई राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, कसैलाई सभामुख, संविधानिक निकायमा भागबण्डा, कसैलाई रोज्जा र बढी मन्त्रालय दिनुपर्ने अवस्थाले भाग शान्ति जय नेपालने यो निर्वाचन परिणामको निष्कर्ष हो भन्दा फरक पर्दैन । किनकि परमादेशबाट बनेको सरकारका गठबन्धनवालाहरूको मंसिर २० को बैठकले उग्रबन्धन भनेर बदनाम भएको गठबन्धनलाई नै निरन्तरता दिने निर्णय गरेको छ । यतिमात्र होइन, काग्रेस, माओवादीले दुई दुई वर्ष र एकोकृत समाजवादीका माधवकुमार नेपालले समेत एकवर्ष प्रधानमन्त्री बन्न पाउनुपर्न विषयसमेत बहसमा परेको छ ।

परिवर्तनपछि १५ वर्षमा पनि अब होला कि, अब होला कि भन्ने स्थितिको अन्त्य हुनसकेन । जनता जनादनले सहमतिको राजनीति गर्न जनादेश दिए पनि निषेध र विभेद अर्थात गठबन्धन र एमालेबीचको दूरी भन बढेको छ । हो, एमाले प्रतिपक्षीमा

बस्ला तर गठबन्धनले कसकसलाई कसरी भागबण्डा लगाएर सरकार चलाउला भन्न सकिन्न । हुन त ०५२ सालपछि प्रधानमन्त्री बनेका देउवाको यो पाँचौबाट छैनै पटक प्रधानमन्त्री बन्दासम्म सांसदलाई अनेतिक पोखरीमा चुरुलुम डुब्ने र डुबाउन सक्ने बद्नाम चरित्र सबैलाई थाहा छ । उनले दुकुटी रित्याएर भए पनि गठबन्धन सरकार चलाउने विश्वास गर्न सकिन्छ । यसपटकको चुनावको नितिजा पनि ०५२, ०५८ सालतिरैको जस्तो अवस्थामा देखियो । उही भाग शान्ति जय नेपाल, उही सेटिड र लेनदेनको स्थिति । न सिद्धान्त, न नीति, न यसो गर्दू भन्ने भिजन । यदि चल्यो भने आउने ५ वर्ष पनि भ्यायुताको धार्नी नै हुने भयो राजनीतिक रिथरता । मुलुकले निकास नपाउने भयो । अनेतिकता र भ्रष्टाचार बेस्सरी बढ्ने भयो ।

संविधानविदहरू नै भन्दन- यो संविधान चाल्नोजस्तो प्वालैपाल परेको छ । यो संविधानको दोष हो । व्यवस्था सञ्चालकको असक्षमता हो । यसपटकको निर्वाचनले पनि रितराता र स्थायित्व नदिनु भनेको नेतृत्वको असफलता हो । जनताले कुनै पनि पार्टी वा नेतृत्वलाई पत्थाएनन् । केही नयाँ, धेरै पुरानालाई जिताउनु भनेको जनताले पत्थाउन नेतृत्वको अभाव हो । यद्यपि अर्को चुनावका लागि हरेक नेता वा पार्टीलाई जनताले खबरदार गरेको अर्थमा पनि यसपल्टको नितिजालाई हेरिएको छ ।

जनअविश्वासमा परेका यस्ता नेताहरू गँजडी गफ गँचन्, समृद्धी र शान्तिको । ०६३ सालको सगर छुने ऐतिहासिक आन्दोलन १५ वर्षकै अवधिमा पाताल भासियो । हातको शोभायमान औंठी लोकतन्त्र, चंगाको कौंठी हुनपुग्यो, रुख्तिर अङ्कियो, भुँम्मा पछारियो ।

उर्लेको खहरे कति रहन्छ र ? त्यही कविता र यही लोकेतिजरै भयो लोकतन्त्र । सामाजिक क्षेत्रमा समान व्यवहार र अवसर नदिने र लोकमाथि नैतिकहीन नियतका साथ लोकतन्त्रिक डम्फुमात्र बजाउने गर्नाले यिनको चटके सीधेखि जनताहरू वाक्क भइसकेका छन् । जनताको भोको पेट, अन्यायमा परेको मानसिकता

लिएर यी राजनीतिक चटक देखाउन सिपालुहरूको बेतालको डम्फुमा कतिज्जेल नाचिरहने ? लोकतन्त्रिक नेताहरूको जे जति क्रियाकलापहरू देखिन्छ, ती सबै पाखण्डभन्दा पर केही पनि होइनन् । इमानदारिताबिनाको भाषण पाखण्ड हो ? जनयुद्ध र जनआन्दोलनलाई पाखण्ड सावित गर्ने सामल आफैले जोहो गरे नेताहरूले । पाखण्ड हिजो थियो, आज छ र निरन्तर जारी रहने वातावरण विकसित हुँदै गएको छ । कस्तुरी भनेपछि सुँधिरहरू पर्दैन । किनभने कस्तुरीको बास्नाले वातावरण नै सुगन्धमय बनाइदिन्छ । लोकतन्त्र कस्तुरीजस्तै बास्नादार हुनुपर्थ्यो,

लोकतन्त्र चहकिलो देखिन्न । जनताले न्यायको अनुभूति, समानताको अनुभव गर्न नपाएको देख्ने जो कोही भन्दन्यस्तो लोकतन्त्र जनतामा भिजै सक्दैन । लोकतन्त्रप्रति जनताले अपनात्व ग्रहण गरेकै छैन ।

यो लोकतन्त्र नेता र तिनका परिवारका लागि मात्र हो भन्ने सावित भइसक्यो । हलेदो भनेपछि कोट्याइरहनु पर्दैन । लोकतन्त्र त्यरै सावित भइसकेको छ । अब्राहम लिंकनले प्रजातन्त्र भनेको बाई दी पिपुल, दु दी पिपुल, फर दी पिपुल भनेका थिए, नेपालको प्रजातन्त्र बाई दी पार्टी, दु दी पार्टी, फर दी पार्टी पो भयो । पार्टी, पार्टीका नेता

● ● ●
जनअविश्वासमा परेका यस्ता नेताहरू गँजडी गफ गँचन्, समृद्धी र शान्तिको । ०६३ सालको सगर छुने ऐतिहासिक आन्दोलन १५ वर्षकै अवधिमा पाताल भासियो । हातको शोभायमान औंठी लोकतन्त्र, चंगाको कौंठी हुनपुग्यो, रुख्तिर अङ्कियो, भुँम्मा पछारियो ।
● ● ●

लोकतन्त्रको सुवासले सारा देश सुगन्धित भइसक्नुपर्थ्यो । परिवर्तनको १५ वर्ष र संविधान जारी भएको ७ वर्षमा पनि हुँडलो मच्छिहरैकै छ । शान्ति कता हो, समृद्धि कता हो, पीडितले पाउने पर्ने न्यायव्यवस्था भन कता हो कता ? लोकतन्त्रिक पद्धति अपनाउने निर्णय त गरियो, नैतिक आचरण हरायो । पुरानो छानो फालेपछि नयाँ छानो हाल्न नसक्नु ठूलो कमजोरी हो, यही कमजोरीका कारण वर्षाको भरीले भिजियो, हिँडको घामले पोल्यो । न रोजगारी पाइयो, न चौतर्फी अन्यायबाट छुटकारा । बाँचेका लागि गाँस र बास चाहिन्छ, मर्न त मरे, बाँचे पनि अन्याय भोलिरहेछन् । बचाउने लोककल्याणकारी पद्धतिले हो, पद्धतिचलाउने नै पागल चिरित्रको भएपछि लोकतन्त्र कसरी जनजीवन बन्थ्यो र ? यस्तो पद्धति अब चलन सक्दैन । लोकका ओठका कलेटी र नेताका चमकदार भोको पेट, अन्यायमा परेको मानसिकता भोको ऐना हो । भाषणलेमात्र

र पहुँचवालाहरूलाई लोकतन्त्र बम्पर उपहार बनेको छ । राज्यको उपस्थिति, राज्यले गर्नेपर्ने जिम्मेवारी पूरा नगरेका कारणले शासितहरू सास्तीमा छन्, जोखिममा छन्, शोषणमा परेका छन् । कांग्रेसले ०४६ सालमै नेपाललाई सिंगापुर बनाउने भनेको थियो, माओवादीले स्वीट्जरलैण्ड बनाउँछौं भनेको पानि दशक भइसक्यो, एमाले त सपना बेच्ने फौबज्जार नै भइहाल्यो । पश्चिमबाट सूर्य उदाउँछ भन्नेहरू सबै असफल भए, देश असफल भयो । नियममा नबस्नेले प्रकृतिको नियम तोड्छु भन्ने कुरा हुटिट्याँको गफ थियो, गफैमा सिमित रह्यो । मार्कसवाद, लेनिनवाद, माओवादले सविहाराको ऋत्ति सफल पानि सपना देखेर जनयुद्धमा होमिएका र बन्दुकको नालबाट शक्ति निस्कन्छ भन्ने भ्रम त्यागेर सत्ता हाँक्ने सबै असफल भए । न्यायवाद, समृद्धवाद र सत्यवाद बाहेका अन्य वादले विकास गर्न सम्भव छैन । यी वाद कुनै नेताको

चरित्रमा देखिन्न । इमान प्रमुख हो भने १७ हजार जनतालाई किन मारियो ? देशका पूर्वाधारेखि संस्कृति, इतिहास, सम्पदा नष्ट किन गरियो ? त्यसको जिम्मेवारी लिनुपर्थ्यो । प्रजातन्त्र भन्ने र समृद्धि देखाउनेहरू किन भ्रष्टाचारमा मुछिए, तिनले खरीमा घोटिनुपर्थ्यो । गैजिम्मेवार हुने छुट राष्ट्रिय स्तरका नेता वा प्रशासकहरूलाई हुन्छ र ? कि लोकतन्त्रमा नेतालाई पञ्चखत माफी हुने निमुखाहरूका लागि ऐन दुने हो ?

विद्वानहरू भन्दन्यन्ति किताव (ज्ञान) नष्ट गर्नेलाई बिलियोकलेस्ट भनिन्छ, यी लोकतन्त्र नष्ट गर्नेलाई डेमोक्रायलियोकलेस्ट किन नभन्ने ? साँच्चे नेपालमा लोकतन्त्र छैन । संसद, सरकार, राज्य सञ्जाल, जाता हेरे पनि सेटिड र सिपिडकेट देखिन्छ । अब बन्ने संसद, सरकार र तिनका चरित्र पनि सिपिडकेटन्त्रवाला नै हुनेछ । पहिले पहिले सार्वजनिक सवारी चलाउनेहरूले ज्यादा मुनाफा कमाउने उद्देश्यले सिपिडकेट चलाउने गर्थे, राजनीतिलाई व्यवसाय बनाए र स्वार्थीशद्ध गरिरहेका छन् । राजनीति गर्न र चैलीबेटी बेने, न्याय र कानुनसँग माफिया बर्गको सेटिडमा भिन्नता देखिन छाड्यो ।

अचम्म त के छ भने निर्वाचनका बेलामा कुनै पनि नेता वा दलले चुनाव जितेर यी काम गर्छौ भनेर किटानी योजना देखाएनन् । शान्ति र प्रगति गर्ने फुँझीमात्र लगाए । अब बन्ने गठबन्धन सरकारले पनि के के काम गर्ने सूची प्रकाशित गर्न चासो राखेको छैन । जब एजेण्डा नै हुन्न र टालाउँली बढुली पुतली जस्तो सरकार बनाइन्छ, पुतली नाचले तारेपीरमा पुगिसकेको देशको अवस्था अफगानिस्तान अथवा श्रीलंकामा देखियो, नेपाल त्यही मार्गमा बुर्कीसी मार्न थालेको अनुभूत जो कसैले गरेका छन् ।

अहिलेलाई यति भाँौ, जुन हालत अफगानिस्तान र श्रीलंकाका नेताहरूको भयो, त्यस्तो दुर्गति हाम्रा नेताहरूले भोग्नु नपरोस । यिनको बुद्धि बंगारो समयाँदै पलाओस । जो सरकारमा जाउन, जनता र देशलाई नबिर्सियुन्, ताकि जनताले अर्को सुनामी त्याउन नपरोस ।

साल्ट ट्रेडिङ कंपनी लिमिटेड

द्वारा प्रवर्द्धित ग्राहक

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

ISI स्टार्टर्डको भित्र बाहिर र रवर कोट मै बीचमा

- उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
- पुनः प्रयोग गर्न न सकिने प्लाष्टिक सिल
- क

पढथयौ हाती बसीकन सँगे वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरु धवस्त पारे समाज।

मन्यो ज्यूदै त्यो जस्ले बिरियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरर पनि जस्ले सकियो देशको माटो।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौ।

- अभियानवाणी

अभियान साप्ताहिक

सम्पादकीय

अब बढ्ने सरकार पनि सरकारका लागि सरकारमात्र

मंसिर ४ गते सम्पन्न भएको संधीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचन सम्पन्न भई परिणाम समेत सार्वजनिक भईसकेको छ। राजनीतिक दलहरूले गठबन्धन गरेर जनताकहैं गएकाले गर्दा जनताले यस पटक स्वतन्त्र रूपमा आफ्गो अभिमत जाहेर गर्न पाएनन्। सत्ता गठबन्धनले नेकपा एमालेलाई एकल्याउने एकमात्र रणनीतिक उद्देश्य लिएर निर्वाचनमा गएको थियो तर जनताले सत्ताधारी गठबन्धनलाई उसको रणनीतिक उद्देश्यमाथि नै अविश्वास जाहेर गरेर नेकपा एमालेलाई समानुपातिक तरफ संबन्धित ठुलो दल बनाई दिएका छन्। प्रत्यक्षतर्फको निर्वाचनमा नेपाली कांग्रेस ठलो दल बन्न सफल भएपनि कांग्रेसको मतले मात्र उ ठुलो पार्टी बनेको होइन। सत्ता गठबन्धनले मुलुकभरमै गठबन्धन गरेको भएपनि उनीहरूले चाहेजस्तो परिणाम ल्याउन सकेन्। सत्ता गठबन्धनले नेकपा एकीकृत पार्टीले समानुपातिक तरफ जम्मा खसेको मतले सदर मतको ३ प्रतिशत मत सम्म ल्याउन सकेन्। त्यसै कारणले प्रष्ट हुन्छ नेकपा एकीकृत पार्टीले जित हाँसिल गरेको १० सिट पाँच दलीय गठबन्धनको मतले नै उ विजयी बनेको हो भनेर।

पाँच दलीय गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा गएपनि ४४ निर्वाचन क्षेत्रमा गठबन्धनलाई नेकपा एमालेले पराजित गरेको छ। प्रत्यक्षतर्फ नेकपा एमालेले ४४ निर्वाचन क्षेत्रमा जित हाँसिल गरेको छ। सत्ता गठबन्धनले गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा गएको हुनाले नेकपा एमालेले बाध्य भएर राप्रा र जसपालस २४ निर्वाचन क्षेत्रमा तालमेल गरेको थियो भने सत्ता गठबन्धनले मुलुकभरमै गठबन्धन गरेको थियो। पाँच दलीय गठबन्धनका उम्मेदवारलाई एमालेका एकला उम्मेदवारले एकै पराजित गरेका छन्। प्युठान लगायतका कतिपय जिल्लामा राप्रा र जसपालको खसै प्रभाव नभएको भएपनि युठानमा एमालेका उम्मेदवारले पाँच दलीय गठबन्धनका साभा उम्मेदवारलाई ठुलो मतान्तरले पराजित गरेका छन् भने अन्य कतिपय निर्वाचन क्षेत्रमा पनि एमालेले एकै पाँच दलीय गठबन्धनका उम्मेदवारलाई पराजित गरेका हुनाले जनता अहिलेपनि एमालेकै पक्षमा रहेको प्रष्ट देखिएको छ।

पाँच दलीय गठबन्धनलाई पराजित गर्न सक्नु एमालेको लागि चुनौती रहेको र जसरी भएपनि निर्वाचनमा बहुमत ल्याउने रणनीतिक उद्देश्य माथि जनताले नै विश्वास गर्न नसकेका हुनाले गठबन्धनले चाहेजस्तो परिणाम ल्याउन सकेन्। सत्ता गठबन्धनले कतिपय निर्वाचन क्षेत्रमा व्यापक धाँधली गरी बुध कब्जा गरेको थियो। सत्ताको दुरुपयोग गर्दै जित हाँसिल गर्न खोज्ने सत्ता गठबन्धनको प्रयास केही ठाउँमा सफल भएपनि धेरै ठाउँमा जनताले नै सत्ता गठबन्धनको प्रयासलाई असफल परिदिएका छन्। निर्वाचन जिल्लु मात्र ठुलो विजय होइन। जनतामा कुन दलको प्रभाव कस्तो रहेल भनेर मापन गर्ने मुख्य आधार भनेको कुन दलले समानुपातिक तर्फ बढी मत पायो भन्ने नै हो। गठबन्धन गरेर जनताकहैं जाँदा निर्वाचन क्षेत्रमा भाग लगाउनुपर्ने र गठबन्धनमा रहेको दलले १ सय ६५ निर्वाचन क्षेत्रमा साभा उम्मेदवार उठाएका हुनाले जनताले आफ्ले मन पराएको उम्मेदवारलाई मत हाल पाएन्। सत्ता गठबन्धनले नै जनताको अधिकार खोसेको छ। एकलाएकै दलहरू निर्वाचनमा गएको भए राजनीतिक उद्देश्य लिएर जनताको एकै पराजित गरेका छन्। पार्टी गठन भएको ६ महिना नैगुण्य नायाँ पार्टीले राम्रो निर्वाचनमा ल्याउनु र ठुलो मात्रामा समानुपातिक तर्फको मत पाउनुको कारण पनि त्यही हो।

सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरूले एउटै साभा चुनावी घोषणापत्र ल्याउन सकेन्। आ आफ्ना घोषणापत्र ल्याएका हुनाले अब बन्ने गठबन्धनको सरकारले सबै दलका चुनावी घोषणापत्रलाई लागू गर्न सक्ने अवस्था नै रहेदैन। त्यसैले निर्वाचनका बेला जारी गरिएका चुनावी घोषणापत्रहरू हातीको देखाउने दाँत जस्तै भएका छन्। सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरूमध्ये तेहाली कांग्रेस र माओवादी केन्द्रले कसले पहिला प्रधानमन्त्री पाउने भनेमै अन्यौल अडान रहेको कारणले गर्दा सत्ता गठबन्धनको सरकार दुई वर्षसम्म चलेपनि त्यसपछि विग्रह आउन सक्ने सम्भावना रहेको छ। सम्बैधानिक व्यवस्था अनुसार २ वर्षसम्म संसदमा अविश्वासको प्रस्ताव राल्य नसकिने भएकाले गर्दा दुई वर्षसम्म जसको नेतृत्वमा सरकार बेपेनि सरकारलाई कुनै सकाट रहेदैन तर त्यसपछि राजनीतिक समिकरण बदलिन सक्छ। एउटै पार्टीको सरकार नभएकाले र साना पार्टीहरूलाई समेत समर्थनमा लिनुपर्ने बाध्यताले गर्दा अब बन्ने सरकार पनि सरकारका लागि सरकारमा मात्र हुन्ने प्रायः निश्चित रहेको छ। अब बन्ने सरकारले जनताले चाहेजस्तो काम गर्न नसक्ने र प्रदेश सरकारहरू पनि गठबन्धनकै हुने भएकाले प्रदेश सरकारले पनि जनताको समस्याहरू समाधान हुने र मुलक त्रिविकाल विविकासको लागि अधिक बदल सक्ने कुनै सम्भावना नहरेको हामीले ठाँकेका छौं। त्यसैले भन्न सकिन्दू अब बन्ने सरकार पनि सरकारका लागि सरकार मात्र हुन्ने भनेर।

मंसिर ४ गते सम्पन्न भएको संधीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचन यस पटक शान्तिपूर्ण रूपमै सम्पन्न भएको छ। केही ठाउँहरूमा राजनीतिक दलहरूले आ आफ्ना उम्मेदवारहरूलाई जिताउन सक्ने सम्मको धाँधली गरे। निर्वाचन आयोगले समेत यस पटक पनि फर्जी मत हाल्नेलाई रोकन सकेन। मरेका मान्छेले पनि स्वर्लोकबाट आएर सत्ता गठबन्धनका उम्मेदवारहरूलाई मतदान गरेको आरोप स्वयम् जनताले नै लगाएका छन्। जे होस निर्वाचन सम्पन्न भयो। निर्वाचनको परिणाम समेत सार्वजनिक भईसकेको छ। यस पटक नेपालको इतिहासमै नभएको परिघटना भएको छ।

जनता लोकतन्त्रका हिमायती भएका भएपनि राजनीतिक दलहरूले लोकतन्त्रिक चरित्र भने देखाउन सकेनन्। लोकतन्त्रमा जनताले दिने अभिमत नै सर्वोसर्वा हुन्छ। राजनीतिक दल तिनका नेता तथा कार्यकर्ताहरू अनि उनीहरूका संगठन यसका पुरक अङ्कुर रूपमा हुने गरेका छन्। तर, यसका लागि जनतालाई विकल्प छान्ने अवसर दिनुपर्ने हुन्छ। जनतालाई कुनै पनि अकुश लगाउनु हुँदैन। पार्टीको नीति, सिद्धान्त र एजेण्डा आधारमा भन्दा यस पटक जसरी पनि निर्वाचन जितेर सत्तामा पुग्ने मनसायले प्रमुख राजनीतिक दलहरूले जनताका अधिकार खोसेका छन्। सत्ता गठबन्धनले गठबन्धन भनेर निर्वाचनमा गएको हुनाले नेकपा एमालेले समेत बाध्य भएर राप्रा, जसपासँग संधीय संसदको १ सय ६५ वटा निर्वाचन श्वेत्रमध्येका २४ निर्वाचन श्वेत्रमा अन्यतर निर्वाचनमा गर्ने अवसर दिनुपर्ने हुन्छ। जनतालाई कुनै पनि अकुश लगाउनु हुँदैन। नीति, सिद्धान्त र एजेण्डा नै निम्नले दलहरू एक ठाउँमा उभिनु पुग्नु भनेको सत्ता स्वार्थ नै हो।

माओवादीले गरेको १० वर्षे आन्दोलन र त्यस आन्दोलनमा मारिएका ७० हजार जनता र लाखी लाख विरामित, अपाङ्ग भएका व्यक्तिगत स्वार्थ र व्यक्तिगत स्वार्थ बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन। नीति, सिद्धान्त र एजेण्डा नै निम्नले दलहरू एक ठाउँमा उभिनु पुग्नु भनेको सत्ता स्वार्थ नै हो। माओवादीले गरेको १० वर्षे आन्दोलन र त्यस आन्दोलनमा मारिएका ७० हजार जनता र लाखी लाख विरामित, अपाङ्ग भएका व्यक्तिगत स्वार्थ र व्यक्तिगत स्वार्थ बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन। विचार, सिद्धान्त, नीति अनि नैतिकता सबै खाले लोकतन्त्रिक अभ्यासलाई तिलाज्जली दिएर सम्पन्न भएको निर्वाचन र त्यसले दिएको निर्वाचन परिणामले देश र जनताको लागि कुनै हित गर्न सक्ने सम्भावना न्यून रहेको छ। आगामी पाँच वर्ष भित्रमा सरकार बनाउने र गिराउने देखि सासदको खरिद विक्री तीव्र रूपमा देखिन सक्छ। नेपाली कांग्रेसका समापति समेत रहेका पार्टीको विरुद्ध निर्वाचनमा जित गर्ने जसरो पुरानो र समाजवादीले विश्वास राख्ने पार्टीले कम्युनिष्ट पार्टीहरूसँग गठबन्धन गर्ने अवसर देखिएको छ। यस्तो कार्य चरम अनेतिक र लोकतन्त्रको विरुद्धको कार्य हो। यस्तो व्यक्तिगत स्वार्थ र व्यक्तिगत स्वार्थ बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन। नीति, सिद्धान्त र एजेण्डा नै निम्नले दलहरू एक ठाउँमा उभिनु पुग्नु भनेको सत्ता स्वार्थ नै हो।

माओवादीले गरेको १० वर्षे आन्दोलन र त्यस आन्दोलनमा अपाङ्ग भएको व्यक्तिगत स्वार्थ र व्यक्तिगत स्वार्थ बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन। विचार, सिद्धान्त र एजेण्डा नै निम्नले दलहरू एक ठाउँमा उभिनु पुग्नु भनेको सत्ता स्वार्थ नै हो। उसको व्यक्तिगत अन्य केही दलहरूले देखिएको छ। विचार नै फरक फरक रहेका छन्। यस पटकको निर्वाचनले जनताले विकल्प खोजेका छन्।

लोकतन्त्रिक चरित्र देखाउन राजीतिक दलहरू अवसर दिनुपर्ने हुन्छ। यस्तो कार्य चरम अनेतिक र लोकतन्त्रको विरुद्धको कार्य हो। यस्तो व्यक्तिगत स्वार्थ र व्यक्तिगत स्वार्थ बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन। नीति, सिद्धान्त र एजेण्डा नै निम्नले दलहरू एक ठाउँमा उभिनु पुग्नु भनेको सत्ता स्वार्थ नै हो।

लोकतन्त्रिक व्यक्तिगत स्वार्थ र व्यक्तिगत स्वार्थ बाहेक अन्य केही दलहरूले देखिए

संघीय शासन प्रणाली : अवधारणा र नेपालको अभ्यास

अमृत पौडेल

सरकारसँग विभाजित गरिन्छ । संघीयता सरकारको मिश्रित र संयोजित मोडल हो, जसले केन्द्रीय तथा एकीकृत सरकारलाई प्रान्तीय, राज्य, प्रावेशिक तथा अन्य एकाइमा विभाजन गर्छ । भौगोलिक सामीक्ष्यता, राजनीतिक सिद्धान्त र वैचारिक एकता भएका राज्यमा समान शासन प्रणाली अभ्यास गर्न तथा विकेन्द्रीकृत सरकारको अभ्यास गर्न संघीय शासन प्रणालीको अवधारणा विकास भएको पाइन्छ । सुरुमा साना-साना राज्य मिलेर एकल शासन प्रणाली अभ्यास गर्ने सन्दर्भमा संघीयताको अवधारणा आएको पाइन्छ । संयुक्त राज्य अमेरिका यसको उदाहरण हो । हाल एउटै तथा केन्द्रीकृत राज्यलाई पुनर्संरचनाको माध्यमबाट बहुत हारण शासन प्रणालीको अभ्यास गर्ने पद्धतिको विकास भएको छ । भारत, नेपालमा राज्यको पुनर्संरचनाबाट संघीयताको अभ्यास गरिएको छ ।

राज्यको शासकीय शक्ति दुई वा सोभन्दा बढी तहको सरकारबाट अभ्यास गरिने शासकीय पद्धति नै संघीय शासन प्रणाली हो । संघीय शासन प्रणालीमा राज्यको सार्थभौम शक्ति संविधानबाट नै सरकारका तहहरूसीच बॉडफॉड गरिएको हुन्छ । संघीयताको मोडलअनुसार एकल रूपमा प्रयोग गर्ने र साफा रूपमा प्रयोग गर्ने अधिकारलाई संविधानद्वारा नै स्पष्ट परिभाषित गरिएको हुन्छ । यसरी एकल रूपमा प्रयोग गर्ने गरी प्रदान गरिएको अधिकारका सम्बन्धित तहका सरकार स्वायत्त हुन्नन् भने साफा अधिकारका विषयमा समन्वय र सहकार्य गरेर शासन सञ्चालन गर्ने व्यवस्था गरिएको हुन्छ, त्यसैले संघीय शासन प्रणाली स्वशासन र साफा शासनको संयोजित रूप हो । तूला र साना दुवैखाले भौगोलिक स्थिति भएका मुलुकमा संघीयताको सफल अभ्यास भएको छ । नेपालमा संघीय शासन प्रणालीको अभ्यास भर्खरै सुरु भएकोले यसको सफलता असफलताको समीक्षा गर्न भने बँकी नै छ । हाल विश्वका २८ देशहरूमा संघीय शासन प्रणाली अवलम्बन गरिएको छ ।

संघीय शासन प्रणालीको विशेषता

संविधानद्वारा राज्यको स्वरूप निर्धारण गरिएको हुन्छ । संविधानद्वारा राज्यका निकायलाई प्रस्तुत रूपमा परिभाषित गरिएको हुन्छ । संघीयताको मोडलअनुसार राज्यको स्वरूप (प्रान्तीय, प्रावेशिक, उपसरकार प्रतिस्पर्धात्मक, सहकारीतामूलक संघीयता) निर्धारण गरिएको हुन्छ । शक्तिको बॉडफॉड संविधानद्वारा स्पष्टसँग गरिएको हुन्छ । स्वशासन र साफा शासनको संयोजन गरिएको हुन्छ ।

राज्यका निकायले एकल रूपमा प्रयोग गर्ने र साफा अधिकारको बारेमा कानुनद्वारा नै स्पष्ट व्यवस्था गरी अधिकार प्राप्ति गरिएको हुन्छ । यसरी एकल रूपमा प्रयोग गर्ने गरी परिभाषित गरिएका अधिकारका सम्बन्धित निकाय स्वायत्त हुन्नन् भने साफा अधिकारको विषयमा सहकार्य गरेर शासन सञ्चालन गरिने व्यवस्था हुन्छ । तसर्थ संघीय शासन प्रणाली स्वशासन साफेदारी शासनको संयोजन रूप हो । राज्यहरू एकीकृत भएर तथा राज्यको पुनर्संरचनाबाट संघीयताको निर्माण गरिन्छ । समान उद्देश्य र भौगोलिक सामीक्ष्यता तथा राजनीतिक सहमति भएका विभिन्न राज्यहरू मिलेर एकीकृत शासन प्रणालीको अभ्यास गरिने शासन प्रणाली राज्यहरू एकीकृत भएर बन्ने संघीयता हो भने यस्तो संघीय शासन प्रणाली अपनाएको मुलुकको उदाहरण संयुक्त राज्य अमेरिका हो । एकीकृत तथा केन्द्रीकृत शासन प्रणाली

अपनाएको मुलुकको पुनर्संरचनाबाट बनेको संघीयता राज्यको पुनः संरचनाबाट बनेको संघीयता हो । यस्तो प्रकारको संघीय शासन प्रणाली अपनाउने मुलुकको उदाहरण भारत, नेपाल हुन् । राजनीतिक सिद्धान्त र शासन प्रणाली अभ्यास गर्ने व्यवस्था गरिएको हुन्छ । राज्यका राजनीतिक दलको संघर्ष, राजनीतिक सिद्धान्त तथा शासन प्रणाली अभ्यास गर्ने व्यवस्था गरिएको हुन्छ । केन्द्रमुखी संघीयता, केन्द्र विमुख संघीयता, अधिकारको समान बॉडफॉड भएको संघीयता, अधिकारको असमान बॉडफॉड भएको संघीयता, प्रतिस्पर्धात्मक संघीयता, सहकारीतामूलक संघीयता आदि संघीयताका स्वरूपहरू हुन् । नेपालमा अभ्यास गरिएको शासन प्रणाली अधिकारको समान बॉडफॉड भएको सहकार्यमूलक संघीय शासन प्रणाली हो ।

संघीय शासन प्रणालीको मूल उद्देश्य नै शासनमा नागरिक सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने भएकोले संघीयतामा सरकार निर्माणमा स्थानीयको सहभागिता हुन्छ । हरेक तहको सरकार नागरिकको प्रत्यक्ष सहभागिता (मतदान)बाट निर्माण गर्नुपर्ने मान्यता संघीय शासन प्रणालीको रहन्छ । नेपालमा पनि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकार नागरिकका प्रतिनिधिबाट गठन हुने व्यवस्था रहेको छ । संघीयता सन्निकटताको सिद्धान्तमा आधारित हुन्छ । संघीयतामा सबैभन्दा तल्लो तहको सरकार नागरिकलाई घरपायकबाट सेवा प्रवाह गर्ने गरी निर्माण गरिएको हुन्छ ।

पहिचान र सामर्थ्यलाई जोड यसको अर्को विशेषता हो । राज्यको सामाजिक, सांस्कृतिक पहिचान र अस्तित्व बोधको संरक्षण गर्न तथा स्रोतसाधनको न्यायिक बॉडफॉडमार्फत सन्तुलन विकास गर्ने संघीय शासन प्रणाली उचित रहन्छ । यसले विकेन्द्रीकरणलाई आत्मसाथ गरेको हुन्छ । संघीय शासन प्रणालीमा अधिकार निष्केपणद्वारा केन्द्रमा रहेको अधिकारलाई तल्लो तहको सरकारमा अधिकार प्रत्यायोजन गरी अभ्यास गरिन्छ । संघीयतामा राजनीतिक अधिकार, आर्थिक अधिकार र प्रशासनिक अधिकारलाई राज्यका तहहरू (नेपालको सन्दर्भमा संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तह)मा बॉडफॉड गरी आफ्नो अधिकार क्षेत्रमा स्वायत्तता प्रदान गरिएको हुन्छ ।

नेपालमा संघीय शासन प्रणाली

२०७२ सालमा संविधान जारी भएपछि नेपालमा संघीय शासन प्रणालीको थालनी भयो । तथापि संविधानले अङ्गालेको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्य व्यवस्था संविधानसभामा एकाएक उब्जेको विषय थिएन । दशवर्ष माओवादी सशस्त्र संघर्षको जग र २०६२-६३ को जनआन्दोलनको बलबाट राजतन्त्रको अन्त्य गरेर विभिन्न आन्दोलनको मर्मबोजिम यसको पृष्ठभूमि तयार भएको थियो । नयाँ बन्ने संविधानमा राज्यको पुनर्संरचना र तिनको शासकीय स्वरूप कस्तो हुने भने विषयको बहस भैरहेको वेला मधेसमा उठेको आन्दोलनले निकासको थप एक खुदिकलो थपिदियो । यसै आन्दोलनपछि वैत्र ३०, २०६३ मा अन्तरिम संविधान संशोधन गरी नेपालको राज्य संरचना संघीय स्वरूपको हुने निश्चित गरियो । जेठ १५, २०६५ मा बसेको संविधानसभाको पहिलो बैठकले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्य विधिवत स्वरूपमा घोषणा गर्यो ।

नेपालमा संघीयताको अभ्यास

हाल नेपालमा संविधानले निर्धारण गरेको संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी ३ तहको शासन प्रणाली अभ्यासमा छ । संविधानको धारा ५६ ले राज्यको स्वरूप निर्धारण गरेको छ भने धारा ५७ ले राज्य शक्तिको बॉडफॉड गरेको छ । त्यसै, संविधानको अनुसूची(४ ले प्रदेशको भौगोलिक क्षेत्र निर्धारण गरेको छ भने अनुसूची ५, ६, ७, ८, ९ ले राज्यको

निकाय ९ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र निर्धारण गरेको छ, जहाँ एकल अधिकार र साभा अधिकारलाई स्पष्ट परिभाषित गरेको छ । एकल अधिकारको विषयमा सम्बन्धित तह स्वायत्त छ भने साफा अधिकारको विषयमा संघकार्य, समन्वय र सहअस्तित्वको मान्यताबोजिम शासन सञ्चालन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । समग्रमा नेपालको संघीयताको अभ्यास निम्न प्रकारले गरिएको छ ।

राजनीतिक अभ्यासमा ३ तहको शासन प्रणाली रहेको छ । राज्यको संरचनाबोजिम नै संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र अनुसूची ८ ले तोकेका अधिकार क्षेत्रमा शासन सञ्चालन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । समग्रमा नेपालको संघीयताको अभ्यास निम्न प्रकारले गरिएको छ ।

सदस्य निर्वाचित हुने व्यवस्था छ ।

संघीय सरकारको अधिकार क्षेत्र संविधानको अनुसूची ५, प्रदेश सरकारको अधिकार क्षेत्र अनुसूची ६, संघ र प्रदेशको अधिकार क्षेत्र अनुसूची ७, स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र ८ र संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र अनुसूची ९ ले तोकेका अधिकार क्षेत्रमा शासन सञ्चालन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय सरकारले अनुसूची ५, प्रदेश सरकारले अनुसूची ६ र स्थानीय तहले अनुसूची ८ को अधिकार क्षेत्रको विषयमा एकल शासन सञ्चालन गर्ने पाउने गरी अधिकार क्षेत्रमा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । आवधिक

क्षेत्रको विषयमा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले संयुक्त रूपमा प्रयोग गर्ने गरी अधिकार प्रदान गरिएको छ । जसको प्रयोग सहकार्य, समन्वय र सहअस्तित्वको मान्यताबोजिम गर्नुपर्छ । संविधानको धारा ५९ मा आर्थिक अधिकारको प्रयोगसम्बन्धी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसै, धारा ६० मा राजस्व बॉडफॉडको व्यवस्था गरिएको छ । जसअनुसार नेपालमा संघीय शासन प्रणालीमा निम्न प्रकारले आर्थिक अभ्यास भएको छ:

आर्थिक कानुन बनाउने अधिकार : संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले आआफ्नो आर्थिक अधिकारको क्षेत्रमा कानुन बनाउने, वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम बनाउने, निर्णय गर्ने र कार्यान्वयन गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ ।

राजस्व संकलन तथा आय-आर्जन गर्ने : संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले आआफ्नो आर्थिक अधिकारको क्षेत्रको विषयमा कर लगाउन र ती स्रोतबाट राजस्व संकलन गर्न सक्ने व्यवस्था रहेको छ । अन्तर्रसरकारी वित

संकटमा सहयोग गर्न आइएलओसँग महासंघ उपाध्यक्षको आग्रह

कोभिड महामारीपछि नेपालले पनि विश्वव्यापी मन्दीको प्रभाव सामना गरिरहेको नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघको उपाध्यक्ष रामचन्द्र संघाईले बताएका छन्। अन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठनको १७५५ एसिया-प्रशान्त क्षेत्रीय बैठकको लेनेरी सेसनलाई बुधबार सिंगापुरमा सम्बोधन गर्दै उनले कोभिडपछि नेपाली अर्थतन्त्रले निरन्तर चुनौतीको सामना गरिरहेको र त्यसको पुष्टि अर्थतन्त्रका सूचकले देखाइरहेको स्पष्ट पारे।

महासंघको रोजगारदाता परिषदका सभापतिसमेत रहेका संघाईले विभिन्न कठिनाइका बाबजुद नेपालको निजी क्षेत्रले व्यवसायको विकास, रोजगारी सिर्जना, सामाजिक सुरक्षा, औद्योगिकरण, साना तथा मफौल उद्योगको विकास एवं कार्य वातावरणको सुधारको क्षेत्रमा जोड दिई काम गरिरहेको अन्तर्राष्ट्रिय समुदायलाई जानकारी गराए।

निजी क्षेत्रका सबै गतिविधि दिगो विकासको लक्ष्य (एसडिजी) प्राप्तिलाई ध्यानमा राखी सञ्चालन भइरहेको उनको भनाइ थियो। उनले भने, 'हामा सम्पूर्ण गतिविधि दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्नेतर लक्षित छन् र त्यसको कार्यान्वयनका लागि हामी सरकार र देउ युनियनका तर्फबाट संयुक्त देउ युनियनसँग सामाजिक संवादमार्फत सहकार्य गरिरहेका छौं।' सञ्चार प्रविधिको बढ्दो प्रयोगले कामको स्वरूपमा परिवर्तन

संघीय शासन...

कर, सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, दण्ड जरिवाना र प्रदेशको अधिकार क्षेत्रको विषयमा प्रदेश कानुन र अन्य प्रचलित कानुनअनुसार लगाइने अन्य कर तथा गैर(कर पर्छन्। स्थानीय तहले कर, सम्पत्ति कर, घर बहाल कर, घरजग्गा रजिस्ट्रेसन शुल्क, सवारीसाधन कर, भूमि कर, विज्ञापन कर, व्यवसाय कर, गैर कर, सेवा शुल्क दस्तुर, पर्यटन शुल्क, दण्ड जरिवाना र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्रको विषयमा स्थानीय कानुन र अन्य प्रचलित कानुनअनुसार लगाइने अन्य कर तथा गैर करबाट आम्दानी गर्न पाउने गरी अधिकार क्षेत्र छुट्याइएको छ।

वित्तीय हस्तान्तरण : नेपाल सरकारले संकलन गरेको राजस्व संघ, प्रदेश र स्थानीय तहलाई न्यायावित वितरण गर्नुपर्ने व्यवस्था संविधानले गरेको छ। अन्तर सरकारी वित व्यवस्थापन ऐन, २०७४ अनुसार संकलित राजस्व देहायबमोजिम बाँडफाँड हुने व्यवस्था रहेको छ।

मूल्य अभिवृद्धि कर तथा अन्त शुल्कको बाँडफाँड : नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहबीच मूल्य अभिवृद्धि कर र आन्तरिक उत्पादनबाट उठेको अन्तः शुल्क रकम एक संघीय विभाज्य कोषमा जम्मा गरी भएको रकमको नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहलाई क्रमशः सतरी प्रतिशत, पन्थ प्रतिशत र पन्थ प्रतिशत विभाजन हुने व्यवस्था रहेको छ।

प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टी बाँडफाँड : प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीबाट संकलित रकमको नेपाल सरकार, सम्बन्धित प्रदेश र सम्बन्धित स्थानीय तहलाई क्रमशः पचास प्रतिशत, पच्चीस प्रतिशत र पच्चीस प्रतिशत बाँडफाँड हुने व्यवस्था रहेको छ।

अनुदान उपलब्ध गराउने : नेपाल सरकारले संघीय कानुनबमोजिम प्रदेश र स्थानीय तहलाई र प्रदेशले आपू मातहतका स्थानीय तहलाई कानुनबमोजिम वित्तीय समानिकीकरण अनुदान, समपूरक अनुदान, ससर्त अनुदान र विशेष अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था रहेको छ (नेपालको संविधानको धारा ६०, अन्तर सरकारी वित व्यवस्थापन ऐन, २०७४)।

प्रशासनिक अभ्यास : नेपालमा संघीय शासन प्राणालीको प्रभावकारी

अभ्यास गर्नको लागि प्रशासन संरचना पनि संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी ३ तहको बनाइएको छ, जसको लागि संविधानमा निम्न व्यवस्था गरिएको छ। नेपालको संविधानको धारा २४५ मा सरकारी सेवाको गठनसम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ। जसअनुसार उपधारा १ बमोजिम नेपाल सरकारले देशको प्रशासन सञ्चालन गर्न संघीय निजामती सेवा, र आवश्यकताअनुसार अन्य संघीय सरकारी सेवाको गठन गर्न सक्नेछ। त्यस्ता सेवाहरूको गठन, सञ्चालन र सेवाका सर्तहरू संघीय ऐनबमोजिम हुनेछ। त्यस्तै, उपधारा २ मा संघीय निजामती सेवालगायत राखी संघीय सरकारी सेवामा प्रतियोगितात्मक परीक्षाद्वारा पदवूर्ति गर्दै संघीय कानुनबमोजिम खुला र समानुपातिक सिद्धान्तको आधारमा हुनेछ। उपधारा ३ मा प्रदेश मन्त्रिपरिषद, गाउँकार्यपालिका र नगरपालिकाले आफ्नो प्रशासन सञ्चालन गर्न आवश्यकताअनुसार अन्य संघीय सरकारी सेवाको गठन गर्न सक्नेछ। त्यस्ता सेवाहरूको गठन, सञ्चालन र सेवाका सर्तहरू संघीय ऐनबमोजिम हुनेछ। त्यस्तै, उपधारा २ मा संघीय निजामती सेवालगायत राखी संघीय सरकारी सेवामा प्रतियोगितात्मक परीक्षाद्वारा पदवूर्ति गर्दै संघीय कानुनबमोजिम खुला र समानुपातिक सिद्धान्तको आधारमा हुनेछ। उपधारा ३ मा प्रदेश मन्त्रिपरिषद, गाउँकार्यपालिका र नगरपालिकाले आफ्नो प्रशासन सञ्चालन गर्न संघीय सरकारी सेवाको गठन गर्न आवश्यकताअनुसार अन्य संघीय सरकारी सेवाको गठन गर्न सक्नेछ। त्यस्ता सेवाहरूको गठन, सञ्चालन र सेवाका सर्तहरू संघीय ऐनबमोजिम हुनेछ।

यस्तै, धारा ३०२ को उपधारा १ बमोजिम प्रदेश र स्थानीय तहमा सरकारी सेवाहरूको गठन र सञ्चालन गर्न पाउँछन्। प्रदेश र स्थानीय तहमा आवश्यक सेवा प्रवाह गर्न नेपाल सरकारले आवश्यक सेवा

प्राणाली कारण : नेपालमा विकेन्द्रीकरणको लागि समयसम्म विभिन्न प्रकारको प्रयास गरियो। विक्रम संवर २००९ मा त्रिभुवन विकास कार्यक्रम, २०२२ मा प्रशासनिक विकेन्द्रीकरण गर्दै २०५५ सालमा स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ जारी गरी स्थानीय तहलाई थप अधिकार दिईयो। तर, पनि शासनमा नागरिको अपेक्षित सहभागिता, विविधताको प्रतिनिधित्व र व्यवस्थापन, सेवा र विकासलाई नागरिको घरपालकाबाट प्रवाह गर्न नसकिएको कारण नेपालमा संघीय शासन

प्रत्यक्षतर्फबाट जित हाँसिल गरेकोमा पनि देउवा पक्काको बाहुल्यता रहेको समानुपातिकर्त्तर यस्तै उद्योग गरिसकेका छन्। त्यसैरी डा. शशांक कोइराला, रामचन्द्र पौडेल, शेखर कोइरालालगायत आधा दर्जन नेताहरू संसदीय दलको नेता बन्न जोड घटाउमा लागेका छन्। टिकट वितरण गर्दै समाप्ति देउवाले भाग्यवण्डा गरेका थिए भने आफ्नो भाग्यमा ६० प्रतिशत भन्दा बढी राखेर डा. शेखर कोइराला र अन्यलाई ४० प्रतिशत दिएर समानुपातिक तर्फपनि त्यस्तै गरेका हुनाले

संसद...
प्रतिनिधिसम्बादो निरेक्षण अधिकारमाथि अनुचित बद्देज लगाउँदै प्रत्यर्थी महासचिवले महाअभियोग प्रस्तावलाई निकिय पार्ने प्रवृत्त धारणा तथा कल्पित मनसाय राखी २०७९ मसिर २१ गतेको पत्रको कानुनी तथा संसदीय विधानीको अनुचित अधिकारको विवेदनमा नेताहरूको देउवा पक्काको बाहुल्यता रहेको छ। शेखर कोइरालाले संसदीय दलको नेताहरूको देउवा पक्काको बाहुल्यता रहेको छ। यसैरी उद्योग कोइरालाले नै संसदीय दलको नेताहरूको देउवा पक्काको बाहुल्यता रहेको छ। कोइराला पक्कामा ४० प्रतिशत सम्म पनि मत पुनर्न संवन्धित नदेखिएकाले गर्दै देउवा नै संसदीय दलको नेता चुनिने निरिचत रहेको देउवा पक्काको बाहुल्यता रहेको छ। रिट निरेदनमा भनिएको छ।

संसद...
प्रतिनिधिसम्बादो निरेक्षण अधिकारमाथि अनुचित बद्देज लगाउँदै प्रत्यर्थी महासचिवले महाअभियोग प्रस्तावलाई निकिय पार्ने प्रवृत्त धारणा तथा कल्पित मनसाय राखी २०७९ मसिर २१ गतेको पत्रको कानुनी तथा संसदीय विधानीको अनुचित अधिकारको विवेदनमा नेताहरूको देउवा पक्काको बाहुल्यता रहेको छ। शेखर कोइरालाले संसदीय दलको नेताहरूको देउवा पक्काको बाहुल्यता रहेको छ। यसैरी उद्योग कोइरालाले नै संसदीय दलको नेताहरूको देउवा पक्काको बाहुल्यता रहेको छ। कोइराला पक्कामा ४० प्रतिशत सम्म पनि मत पुनर्न संवन्धित नदेखिएकाले गर्दै देउवा नै संसदीय दलको नेता चुनिने निरिचत रहेको देउवा पक्काको बाहुल्यता रहेको छ। रिट निरेदनम

● एनआइसी एसिया क्यापिटलमा आजीवन डिस्ट्रिक्ट खाता योजना

एनआइसी एसिया क्यापिटलले वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नेपालीलाई 'लाइफटाइम डिस्ट्रिक्ट' खाता सञ्चालनमा ल्याएको छ। नेपाल धितेपत्र बोर्डले आगामी दिनमा कम्पनीहरूले प्रारम्भिक सार्वजनिक निष्कासन १०० प्रतिशत सेयर विदेशमा रोजगारी गरिएरेका नेपालीका लागि छुट्याई बैंडफॉड गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेबोमेजिम क्यापिटलले उनीहरूका लागि नौ सय १९ रुपैयाँमा आजीवन डिस्ट्रिक्ट खाता सञ्चालनमा ल्याएको हो।

वैदेशिक रोजगारीमा रहेका तथा विदेशमा जान लागेका नेपालीलाई न्यून शुल्कमा डिस्ट्रिक्ट खाता खोली नवीकरण गर्ने भक्षकाट त्रुक्त हुनका लागि यस क्यापिटलले आग्रह गरेको छ। पै वान टाइम, फर्गेट फर लाइफटाइम भन्ने नारासहित ल्याइएको यो योजनामा हाल सञ्चालनमा रहेका खातावालहरूले पनि नौ सय १९ रुपैयाँ भुक्तान गरी आजीवन डिस्ट्रिक्ट खाता सञ्चालनका लागि नवीकरण गर्न सक्ने जनाइएको छ।

नवीकरणका लागि क्यापिटलको बैंक खाता वा इ-सेवा, खल्ती, कनेक्ट आइपीएस र फोन पेमार्फत पनि भुक्तानी गर्न सक्ने कम्पनीले जनाएको छ।

● सनराइज फोकस्ट इक्विटी फन्डले पायो बोर्डबाट स्वीकृति

सनराइज म्युचुअल फन्डअन्तर्गत सञ्चालन हुने सनराइज फोकस्ट इक्विटी फन्ड योजनालाई नेपाल धितेपत्र बोर्डले स्वीकृति प्रदान गरेको छ। सनराइज बैंक लिमिटेडको प्रवर्द्धन तथा सनराइज क्यापिटल लिमिटेडको व्यवस्थापन रहने योजनालाई बोर्डले गत सोमवार स्वीकृति दिएको हो।

प्रतिकाइ मूल्य रु. १० पर्ने कुल १२ करोड इकाइ रहेको योजनाको आकार एक अर्ब २० करोड रुपैयाँबाबार रहेको कम्पनीले जनाएको छ। यो एक बन्दमुखी सामूहिक लगानी कोष योजना हो।

सनराइज क्यापिटल लिमिटेडले हाल सनराइज फर्स्ट म्युचुअल फन्ड तथा सनराइज ब्लु यिप फन्ड गरी दुईवटा बन्दमुखी सामूहिक लगानी कोष योजनाहरू सञ्चालन गरेको छ।

● निजी क्षेत्रलाई प्रधानमन्त्रीको आश्वासन

देशको अर्थतन्त्रमा देखिएको संकट समाधानमा आवश्यक पहल गर्ने प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाले आश्वासन दिएका छन्। नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघको प्रतिनिधिमण्डलसँग बालुवाटारमा भएको भेटवार्तामा प्रधानमन्त्री देउवाले अर्थ मन्त्रालय र राष्ट्र बैंकसँग छलफल गरेर समाधान निकाल्ने बताएका हुन्। प्रधानमन्त्री देउवाले निजी क्षेत्रसहित सबै सरोकारवाला पक्षलाई बोलाएर समस्या समाधानमा नेतृत्व लिने प्रतिबद्धता जाहेर गरे।

महासंघ प्रतिनिधिमण्डलले यसअधि एमालेका अध्यक्ष केपी ओली र माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष प्रवण्डसँग छुट्टाउछै भेट गरी देशको अर्थतन्त्र जोखिमोन्मुख्य रहेकाले जोगाउन आग्रह गरेको थिए।

यस्तै, अर्थमन्त्री जनार्दन शर्मा र उद्योग वाणिज्य तथा आपूर्तिमन्त्री दिलेन्प्रसाद बड्दलाई पनि भेटेर

महासंघले वर्तमान समस्या समाधानबाटे ध्यानाकर्षण गराएको छ।

पूर्वप्रधानमन्त्रीसमेत रहेका ओलीले अर्थतन्त्र समस्यामा रहेको र यसको समाधानका लागि आफू र आफ्नो पार्टी तत्पर रहेको आश्वासन दिएका थिए। यस्तै, अर्का पूर्वप्रधानमन्त्री प्रचण्डले पनि समस्या समाधानका लागि पहल गर्न आश्वासन दिए। प्रधानमन्त्रीसहित शीनिजी क्षेत्रलाई प्रधानमन्त्रीको आश्वासनर्थ नेताहरूसँगको भेटवार्तामा महासंघको प्रतिनिधिमण्डलले अर्थतन्त्रमा बहुआयामिक असर परेको र बहुप्रतीक्षित चालू आर्थिक वर्षको मोद्रक नीतिको प्रथम त्रैमासिक समीक्षाले समेत विद्यमान समस्या सम्बोधन गर्न नसकेकोतर्फ चिन्ता प्रकट गर्दै समस्या समाधानमा सहयोग र समन्वय गरिदिन आग्रह गर्यो।

कपोरेट

शीर्ष नेतृत्वसँगको भेटवार्तामा महासंघको अध्यक्ष शेर्खर गोल्डले अर्थतन्त्रको संवेदनशीलता बुझिदिन आग्रह गरेका थिए। राजस्वले साधारणनिजी क्षेत्रलाई प्रधानमन्त्रीको आश्वासन खर्चसमेत धान्न नसक्ने अवस्था आएको भन्दै मूल्यवृद्धि सात वर्षयताको उच्च रहेको र अर्थतन्त्रलाई चलायामान बनाउने निजी क्षेत्र नै संकृतित हुँदै गएकोतर्फ उनले ध्यानाकर्षण गराए।

भेटवार्तामा शीर्ष नेताहरूले महासंघको तर्फबाट राखेका सुभावहरूप्रति ऐक्यबद्धता जनाउँदै अर्थतन्त्रमा देखिएको समस्या सम्बोधन गर्न सरकार तथा आफ्नो पार्टीका तर्फबाट प्रतिबद्धता जनाएका छन्।

● सिद्धार्थ बैंकको १३ प्रतिशत लाभांश घोषणा

सिद्धार्थ बैंकले सेयरधनीलाई १३ दशमलव १६ प्रतिशत लाभांश वितरण गर्ने प्रस्ताव गरेको छ। बैंक सञ्चालक समितिले आव ०७८/७९ को वितरणयोग्य मुनाफाबाट १२ दशमलव ५ प्रतिशत बोनस सेयर कर प्रयोजनका लागि शून्य दशमलव ६६ प्रतिशत नगद लाभांश वितरण गर्ने प्रस्ताव गरेको हो।

बैंकको हाल कायम रहेको चुक्ता पुँजी १२ अर्ब ५२ करोड ४४ लाख रुपैयाँमा एक अर्ब ५६ करोड ५५ लाख रुपैयाँबाबारको बोनस सेयर वितरण गर्ने प्रस्ताव गरेको जनाएको छ। कर प्रयोजनका लागि आठ करोड २३ लाख ७५ हजार रुपैयाँ नगद लाभांश प्रस्ताव गरेको जनाइएको छ। उक्त लाभांश नेपाल राष्ट्र बैंकबाट स्वीकृत भएपश्चात बैंकको आगामी साधारणसभाबाट पारित भएपछि मात्र वितरण गरिनेछ। बैंकले हाल देशभरमा चार एक्सटेसन काउन्टरसहित एक सय १३ शाखा, एक सय १८ शाखाहरित बैंकिङ, दुई सय ५५ एटिएस, एक हजार सात सयभन्दा बढी पिओरेस्स मेसिन र २० हजारभन्दा बढी क्युआर मर्चेन्टमार्फत सेवा दिइरहेको जनाएको छ।

● सानिमा बैंकले ल्यायो १८ वटा सुविधासहितको बचत खाता

सानिमा बैंकले स्थापनाको १८०५ वार्षिकोत्सवको अवसर पारेर १८ वटा सुविधासहितको 'जेनेरेसन सानिमा सेमिड खाता' सञ्चालनमा ल्याएको छ। बैंकले १८ वर्षमन्दा माथिका युवावर्गलाई लक्षित गरी नयाँ बचत खाता सञ्चालनमा ल्याएको हो। शून्य मौज्जातमा खोल्न सकिने उक्त खातामा मोबाइल बैंकिङ, इन्टरनेट बैंकिङ, डेबिट कार्ड, पहिलो टपअप निःशुल्क इ-कम कार्ड, डिस्ट्रिक्ट खाता र मेरो सेयर निःशुल्क जारी गर्ने बैंकले जनाएको छ।

साथै, बैंकले निःशुल्क भेरिफाइब बाई प्रिसा दर्ता, निःशुल्क सिआस्चा आवेदन, देशभरिका भिसा नेटवर्कको एटिएस कार्ड प्रयोग गरी नेपालभरि रहेको भिसा नेटवर्कमा आबद्ध अन्य जुनसुकै बैंकको एटिएस मेसिनबाट निःशुल्क रकम फिक्न सकिने व्यवस्था गरेको जनाएको छ।

त्यसै, प्रिपेड डलर कार्ड, मोबाइल बैंकिङ, क्युआर कोड, अनलाइन कर्जा आवेदन, अनलाइन खाता खोल्ने, इन्टरनेट बैंकिङ, खातामै रेमिट्यान्स जम्मा तथा भिस्डकल बैंकिङजस्ता सुविधा दिइरहेको जनाएको छ।

यस खाताले युवावर्गीय बचत गर्न बानी र डिजिटल बैंकिङको प्रयोगलाई बढावा दिने बैंकले विश्वास व्यक्त गरेको छ। बैंकले हाल देशका सातौ विद्यमान बालुवाटारमा चालू आर्थिक वर्षको प्रथम त्रैमासिक सेवा शुल्कमा ०२५ प्रतिशत छुट दिएको छ।

सानिमा बैंकले १८०५ वार्षिकोत्सवको अवसर पारेर एक्वान सफ्टसँगको सहकार्यमा आफ्ना ग्राहकका लागि मोबाइल बैंकिङ योजना ल्याएको छ। बैंकले १८ जना जोडीलाई सौराहा भ्रमण गर्ने योजना ल्याएको हो। योजनामा सहभागी हुनका लागि ग्राहकले मोबाइल बैंकिङबाट कम्तीमा पाँचवटा विभिन्न कारोबार गर्नुपर्ने जनाइएको छ।

उक्त कारोबार एकपटकमा दुई सय रुपैयाँबन्दा बढी र कम्तीमा एउटा टपअप समावेश हुनुपर्ने सर्त राखिएको छ। ग्राहकले मोबाइल बैंकिङ एप प्रयोग गरी टपअप, फन्ड ट्रान्सफर, लोड वालेट, क्युआर पेमेन्ट, युटिलिटी पेमेन्टजस्ता कारोबार गर्न सम्भव जनाइएको छ। योजना १ पुससम्म लागू हुने उल्लेख छ।

● विन नेपाल लघुवितको एफपिओ बिक्री प्रबन्धकमा नेपाल एसबिआई मर्चेन्ट

विन नेपाल लघुवितको एफपिओ बिक्री प्रबन्धकमा नेपाल एसबिआई मर्चेन्ट लिमिटेडलाई अधिकृत पुँजी ५० करोड रुपैयाँ र जारी पुँजी ३३ करोड आठ लाख ६० हजार रुपैयाँ रहेको जनाइएको छ। संस्थापक समूहको ७० प्रतिशत सेयर विन लघुवितको एफपिओ बिक्री प्रबन्धकमा नेपाल एसबिआई मर्चेन्ट लिमिटेडलाई अधिकृत धराएको छ।

कम्पनीले ५१ हजार दुई सय १३ कित्ता सेयर एफपिओ जारी गर्न लागेको हो। निष्कासन तथा बिक्री प्रबन्धकमा नेपाल एसबिआई मर्चेन्ट लिमिटेडलाई अधिकृत धरेको जनाइएको छ। लाख ६० रुपैयाँ रहेको जनाइएको छ।

● मुक्तिनाथ विकास बैंकका ग्राहकलाई 'द डालो रेस्ट्रो'मा छुट

मुक्तिनाथ विकास बैंकले सेयरधनीलाई १३ दशमलव १६ प्रतिशत लाभांश वितरण गर्ने प्रस्ताव गरेको छ। बैंकले आप्ना विशेष छुट बोनस सेयर विन लघुवितको एफपिओ ज

सत्ता गठबन्धनलाई...

प्रधानमन्त्री लिने कि माओवादी केन्द्रलाई दिने भनेमा विवाद रहेको छ। काग्रेसमित्र सभापति एवं प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवा सत्ता गठबन्धनको बलमा छैरै पटक प्रधानमन्त्री बन्न चाहिरहेका भएपनि उनलाई संसदीय दलको नेता बन्नबाट रोकन महामन्त्रीद्वय गगन थापा, विश्वप्रकाश शर्मा सहितको रामचन्द्र पौडेल, डा शेखर कोइराला लागि परेका छन्। शाशक कोइराला भने देउवाको पक्षमा भएकाले उनी मन्त्री बन्ने पक्कापक्की भएको छ।

गगन थापाले निर्वाचनको बेला आफू प्रधानमन्त्रीको उम्मेदवार रहेको भन्दै आफ्नो निर्वाचन क्षेत्रमा मत मारेका थिए भने शर्मले थापाको प्रस्ताव आफू रहेको बताएका थिए। काग्रेसले एकै बहुमत पुऱ्याउन नसकेको हुनाले सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरूले देउवा बाहेका अन्यलाई सहयोग गर्न नसकेवा वातावरण मिलाउन देउवाले पुष्कमल दाहाल र माधव नेपाललाई आग्रह गरेका हुनाले गठबन्धनको सहयोग विना कोही पनि प्रधानमन्त्री बन्न सक्ने अवस्था नरहेको र दाहाल र नेपालले देउवालाई नै सहयोग गर्न भएकाले गर्दा देउवा नै प्रधानमन्त्री बन्न सक्ने सम्भावना देखिएको छ।

सत्तामा...

सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू मधेको काग्रेस र माओवादी पार्टीमात्र राष्ट्रिय पार्टी बनेका छन् भने राष्ट्रिय जनमोर्चा, नेकपा एकीकृत र लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टी राष्ट्रिय पार्टी बन्न सकेनन्।

सत्ता गठबन्धनले संघीय संसदको जम्मा २७५ सिट मध्येको बहुमत १ सय ३८ सिटसम्म त्याउन नसकेको हुनाले अब सत्ता गठबन्धनलाई सरकार निर्माणका लागि स्वतन्त्र सांसद र एक दललाई सर्थनमा त्याउनुपर्न बाध्यता आई लागेको छ। निर्वाचनमा पहिले पटक भाग लिएर राष्ट्रिय पार्टी बन्न सफल भएको चन्द्रकान्त राजत (सिके)को जनमत पार्टी

जनमत...

गरेका अर्का एक सांसदलाई माओवादी केन्द्रले आफ्नो पार्टीमा ल्याउने प्रयास गरिरहेको छ।

लोकतान्त्रिक समाजवादी पार्टी समेत राष्ट्रिय पार्टी बन्न असफल भएपनि उसले प्रत्यक्षतर्फ ४ सिट जित हाँसिल गरेका लागि राष्ट्रिय पार्टी समेत सत्ता गठबन्धनलाई सहभागी हुने भएकाले गर्दा नेकपा एकीकृत समाजवादी, राष्ट्रिय जनमोर्चा, जनमत पार्टी, लोकतान्त्रिक समाजवादी र २ स्वतन्त्र सांसदको समर्थनमा सरकार निर्माण हुने सम्भावना रहेको छ।

लैंगिक हिंसा र दुर्योगहार : छैन हामीलाई स्त्रीकार

आउनुहोस् हामी सबै महिलामाथि हुने हिंसाविरुद्धको अभियानमा सहभागी बनौं।

घरघरबाट सुरु गरौ,
महिला हिंसा अन्त्य गरौ।

२०७९ मंसिर ९ गतेदेखि मंसिर २४ गतेसम्म हुने लैंगिक हिंसाविरुद्धको १६ दिने अभियान सफल पारौ।

नेपाल सरकार
विश्वापन बोर्ड

त्यो सरकार पनि विभिन्न दलको भएको हुनाले अब बन्ने सरकार पनि जनताको लागि बेल पाक्यो हर्ष न विस्मत जस्तै हुने प्रायः निश्चित रहेको छ।

परमारेशी गठबन्धन, जनादेशपछि पनि चलेभै

काठमाडौं। मंसिर २० गते बसेको गठबन्धनको बैठकले फेरि सविधानलाई सुरक्षित कार्यान्वयन गर्ने नाममा गठबन्धनलाई निरन्तरता दिने निर्णय गरेर नीति, सिद्धान्त र सोच सबैलाई त्याग्ने निर्णय गरेका छन्। थोरै हो र, केन्द्रदेखि प्रदेशसम्मको ८ सरकारमा समेत निरन्तरता दिने गठबन्धनको निर्णयले जुन नालयकपन पहिले देखिएको थिए, त्योमन्दा तूलो धरापमा देशलाई पार्न तथारी गठबन्धनले गरेका छन्।

अन्य मुलुकमा पहिले निर्वाचन हुन्छ, पछि निर्वाचन परिणामअनुसार गठबन्धनको आवश्यकता परे बनाउने प्रचलन छ। नेपालको मंसिर ४ को निर्वाचनमा त पहिले नै असैद्धान्ति र अनैतिक रूपमा गठबन्धन गरेर त्रुनाव सम्पन्न गरियो र अब जनादेशले भित्र अधिक बढन भने पनि जुन प्रतिषेधपूर्ण परमादेशी गठबन्धन थिए, त्यसैलाई निरन्तरता दिने निर्णयमा पुगेर गठबन्धनलाई प्रधानमन्त्रीलाई नियुक्त गर्ने सम्बैधानिक व्यवस्था रहेको छ।

राष्ट्रपतिले निर्वाचनको परिणाम त्रुक्केको ३० दिन भित्रमा संसदको बैठक बोलाउनुपर्ने हुन्छ त्यही कारणले गर्दा पुसको १५-२० गते भित्रमा नयाँ सरकार गठन हुन सक्छ। तर

राष्ट्रिय पार्टी बनेको र उसले १ सिट प्रत्यक्षमा जित हाँसिल गरेर समानुपातिक तर्फबाट ४ सिट हात पारेको हुनाले गठबन्धनले जनमत पार्टीले सत्ता गठबन्धनलाई सहयोग गर्ने र सरकारमा सहभागी हुने उद्घोष गरिसकेको छ।

पार्टी अध्यक्ष राजतले आफूले निर्वाचन जित्ने वित्तीकै राजनीतिक भेटघाट बढाएका र आवश्यक परे आफ्नो पार्टी सत्तामा सहभागी हुने बताइसकेको हुनाले उनी सत्तामा सहभागी हुने निश्चित जस्तै रहेको छ। तर, राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, सभामुख, उपसभामुख, प्रदेश प्रमुखहरूको भागवण्डा मिलाउन र को पहिले प्रधानमन्त्री बन्ने भन्ने निर्णय गर्न सत्ता गठबन्धनलाई महाभारत हुने निश्चित जस्तै रहेको छ।

काग्रेस र माओवादीबीचमा आलोपालो सरकारको नेतृत्व लिने सहमति पहिले नै भएको भएपनि कसले पहिले नेतृत्व लिने र राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, सभामुख, उपसभामुख र प्रदेश प्रमुखहरूको भागवण्डा कर्तारी भागवण्डा लागाउने भनेमा समेत सत्ता गठबन्धनले सरकार निर्माण अधि नै सहमति गर्ने सम्भावना रहेको छ। यदि काग्रेसबाट प्रधानमन्त्री भएका राष्ट्रपति माओवादीले लिन सक्ने र माओवादीले नेतृत्व गरेमा राष्ट्रपति काग्रेसले लिन सक्ने सम्भावना समेत रहेको छ।

रवि...

राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी एकाएक राष्ट्रिय पार्टी बनेपछि तूल दलहरूको पसिना छुटेको छ।

योग्य र सक्षमले कार्य नापाउने र पार्टी नेताका नातेदार र पछुवाले देश लुट्न पाउने भएपनि पीआर, ग्रिनकार्ड, नकली प्रमाणपत्र, नागरिकतालागायतका मुद्दा जोडतोडले उठ्ने र सरकारले छानबिन गराउनैपर्न अवस्था सिर्जना हुनसक्ने विश्लेषण भइरहेको छ।

सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरूले २०७४ सालमा भएको निर्वाचनका बेल त्याएको मत यस पटक त्याउन सकेनन्। माओवादी केन्द्रले २०७४ मा ३३ सिटमा प्रत्यक्ष तर्फ जित हाँसिल गरेको थिए भने यस पटक १८ सिटमा चित बुझाउनु परेको छ। माधव नेपालले पार्टी विभाजन गर्दा एमालेका १३ जना प्रत्यक्ष तर्फ

दाहाल-नेपाल...

थापा, शेखर कोइराला, सशांक कोइराला र माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्कमल दाहाल र संघीय संसदमा प्रत्यक्षतर्फ गठबन्धनको सहयोगमा ९० सिट हात पारेको नेकपा एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाल पनि प्रधानमन्त्रीका आकांक्षी रहेको छ।

नेपाली काग्रेसमित्र प्रधानमन्त्रीका आकांक्षी धेरै भएपनि पहिला पार्टीको संसदीय दलको नेता चुनिनुपर्ने भएकाले प्रधानमन्त्रीका आकांक्षीहरू आ आफ्नो पक्षमा बहुमत जुटाउने कसरतमा लागेका भएपनि दाहाल र नेपालले भने देउवालाई नै पहिलो प्राथमिकतामा राखेका छन्। माधव नेपालको पार्टीले समानुपातिकतर्फ ३ प्रतिशतको थेस होल्ड काटाउन नसकेका हुनाले उनको पार्टी राष्ट्रिय पार्टी भने बन्न सकेन। ९० सिटमात्र जितेको र राष्ट्रिय पार्टीसम्म बन्न नसकेको पार्टीका अध्यक्ष माधव नेपाल कमसेकन १ वर्ष भएपनि प्रधानमन्त्री बन्न चाहेका छन्। माधव नेपालको पार्टीको जन्मदाता सत्ता गठबन्धनले र त्यसमा पनि देउवा र दाहाल नै प्रमुख

भएकाले उनीहरूले माधव नेपाललाई पाँच वर्ष कार्यकाल रहेको संघीय संसदको अन्तिम एक वर्ष प्रधानमन्त्री बनाई दिन सक्छन भन्दै माधव नेपालको पनि त्यसैमा जोड रहेको छ।

नेपाली काग्रेसमित्र प्रधानमन्त्रीका आकांक्षी धेरै भएपनि पहिला पार्टीको संसदीय दलको नेता चुनिनुपर्ने भएकाले प्रधानमन्त्रीका आकांक्षीहरू आ आफ्नो पक्षमा बहुमत जुटाउने कसरतमा लागेका भएपनि दाहाल र नेपालले भने देउवालाई नै पहिलो प्राथमिकतामा राखेका छन्। माधव नेपालले देउवालाई नै समर्थन गर्न अवस्थामा पुगेका छन्।

रकीकृत

थिए। काग्रेसको हाराहारीमा नेकपा एमालेले विजय हाँसिल गरेर आफ्नो पार्टी नै जनताको नजरमा पहिलो पार्टी रहेको समानुपातिकतर्फ पहिलो भएकाले प्रमाणित गरिसकेको छ। गठबन्धन गरेर दलहरू निर्वाचनमा गएका हुनाले प्रत्यक्षतर्फको जितमा कुनै एउटा पार्टीका मात्र मत नभएर गठबन्धनमा रहेका दलहरूको समेत मत रहेको तर समानुपातिकतर्फको मत भएको एउटै पार्टीको समर्थकहरूको मात्र मत रहेकाले गर्दा अहिले पनि जनता नेकपा एमालेको पक्षमा रहेको देखिएको छ।

सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरूले २०७४ सालमा भएको निर्वाचनका बेल त्याएको मत यस पटक त्याउन सकेनन्। माओवादी केन्द्रले २०७४ मा ३३ सिटमा प्रत्यक्ष त